

Retrat de la formació professional del sistema educatiu, curs 2011-12

Joan Estaràs

RESUM

A l'article introduïm una petita reflexió sobre la LOMCE. De fet, aquesta norma començarà a implantar-se el curs 2014-15. Més que res volem destacar que no hi ha diferències en els objectius del sistema i sí que n'hi ha alguna en l'arquitectura. A continuació fem una anàlisi de la formació professional del sistema educatiu a les Illes Balears desenvolupada el curs 2011-12, que és el darrer del qual disposem de dades completes.

La FP s'analitza des de les perspectives de nivell: grau mitjà i grau superior, i en cada nivell, les referències bàsiques: el nombre d'alumnes matriculats per nivells i la seva evolució, amb indicació d'alumnes per curs, nivell, titularitat i distribució per sexes, l'accés i l'alumnat que acaba els estudis i es gradua com a tècnic o com a tècnic superior.

En l'anàlisi utilitzem dades globals de l'Estat i la població activa per avaluar si hi ha diferència del dispositiu a les Illes Balears amb les mitjanes que podem utilitzar de referència, i la fortalesa de la formació professional balear comparada amb la mitjana de l'Estat espanyol.

RESUMEN

En el artículo introducimos una pequeña reflexión sobre la LOMCE. De hecho, esta norma empezará a aplicarse el curso 2014-15. Más que nada queremos destacar que no hay diferencias en los objetivos del sistema y sí alguna en la arquitectura. A continuación hacemos un análisis de la formación profesional del sistema educativo en las Islas Baleares desarrollada en el curso 2011-12, que es el último del que se dispone de datos completos.

La FP es analizada desde las perspectivas de nivel: grado medio y grado superior, y en cada nivel, las referencias básicas: el número de alumnos matriculados por niveles y su evolución, con indicación de alumnos por curso, nivel, titularidad y distribución por sexes, el acceso y el alumnado que finaliza los estudios y se gradúa como técnico o como técnico superior.

En el análisis utilizamos datos globales del Estado y la población activa para evaluar si hay diferencia del dispositivo en las Islas Baleares con las medias que podemos utilizar de referencia, y la fortaleza de la formación profesional balear comparada con la media del Estado español.

INTRODUCCIÓ

El canvi ara mateix és la LOMCE, que incorpora una nova redacció i algunes novetats sobre la formació, encara que cal considerar que l'estructura del sistema no varia gaire en els graus mitjà i superior de la formació professional. En la formació del primer nivell, en la substitució dels programes de qualificació inicial és on hi ha més elements de canvi. Però també pot succeir que sigui, una altra volta, la mateixa cançó. En la realitat la norma de la formació professional del sistema educatiu destaca més en la forma que en el fons, i els objectius són una redacció dels tipus: això és el mateix

ordenat d'una forma diferent. Sembla més important destacar la diferència en la redacció que el contingut real. Així i tot, cal destacar algunes modificacions en l'accés i les passarel·les dissenyades, algunes de les quals són força reivindicades per sectors molt concrets, entre ells, cert professorat.

La primera qüestió que convé valorar en positiu és que no es perd el referent del sistema nacional de qualificacions. La desaparició del referent nacional significaria l'abandó d'una línia començada ara fa més de 25 anys i llençar a les escombraries milions d'euros gastats en recerca i fonamentació del sistema. L'element que més destaca és l'elevació a la categoria de títol l'acreditació dels cicles de formació professional bàsica.

El model de competències professionals del sistema nacional de qualificacions desenvolupat en la formació professional del sistema educatiu i en la formació per a l'ocupació continua vigent, d'alguna forma hi ha un petit avanç en incorporar el terme «resultats d'aprenentatge», que en aquesta comunitat ja està desenvolupat des de fa alguns anys en el model d'avaluació de l'experiència professional com a resultat de treball i evidència de demostració de la competència. El sistema real, el que passa a les aules i els tallers de formació professional, està allunyat del model de competències; en general podem assegurar que l'ensenyament fonamentat en els continguts supera en la majoria de casos el model previst a la legislació. Segurament aquesta circumstància té una forta influència en els resultats acadèmics que veurem a continuació. La realitat és que així com es fa l'ensenyament de la FP és més barat, fa contenta l'Administració, és més selectiu i més fàcil per a tothom, menys per als usuaris.

Els objectius dels sistemes educatius i formatius són un bon punt de partida per valorar el canvi i, d'alguna manera, la innovació, encara que solen ser els grans ignorats per bona part dels gestors i del professorat. Pel que fa a la formació professional del sistema educatiu, a la LOMCE els objectius generals estan desenvolupats a l'article 40. Comparats amb els objectius de la llei anterior, la LOE, es pot comprovar que pel que fa a les intencions, no hi ha diferències significatives, i sí molta còpia creativa. El que realça sobre el model anterior és la intenció del sistema que els alumnes aconseguixin uns resultats d'aprenentatge¹ que els facin competents en una determinada professió en sentit ampli (en molts de llocs de treball en el context d'un camp professional determinat).

Objectius de la formació professional	
LOE ²	LOMCE ³
Article 3. Principis i objectius generals	Article 40. Objectius
1. Els ensenyaments de formació professional tenen per objecte aconseguir que l'alumnat adquireixi les competències professionals, personals i socials, segons el nivell que es tracti (annex I), necessàries per a:	1. La Formació Professional en el sistema educatiu contribuirà al fet que l'alumnat aconseguixi els resultats d'aprenentatge que li permetin:

¹ Alguns autors utilitzen el terme «resultat d'aprenentatge» com a «competència», en la norma s'utilitzen els dos termes, que es poden explicar com la demostració de l'assoliment de la competència. El resultat de l'aprenentatge evidencia l'assoliment de la competència.

² Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.

³ Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa.

a) Exercir l'activitat professional definida en la competència general del programa formatiu.	a) Desenvolupar les competències pròpies de cada títol de formació professional.
b) Comprendre l'organització i les característiques del sector productiu corresponent, els mecanismes d'inserció professional, la seva legislació laboral i els drets i obligacions que es deriven de les relacions laborals.	b) Comprendre l'organització i les característiques del sector productiu corresponent, així com els mecanismes d'inserció professional.
c) Consolidar hàbits de disciplina, treball individual i en equip, així com capacitats d'autoaprenentatge i capacitat crítica.	c) Conèixer la legislació laboral i els drets i obligacions que es deriven de les relacions laborals.
d) Establir relacions interpersonals i socials, en l'activitat professional i personal, basades en la resolució pacífica dels conflictes, el respecte als altres i el rebuig a la violència, als prejudicis de qualsevol tipus i als comportaments sexistes.	d) Aprendre per si mateixos i treballar en equip, així com formar-se en la prevenció de conflictes i en la seva resolució pacífica en tots els àmbits de la vida personal, familiar i social, amb especial atenció a la prevenció de la violència de gènere.
e) Prevenir els riscos laborals i mediambientals i adoptar mesures per treballar en condicions de seguretat i salut.	e) Fomentar la igualtat efectiva d'oportunitats entre homes i dones, així com de les persones amb discapacitat, per accedir a una formació que permeti tot tipus d'opcions professionals i l'exercici d'aquestes opcions.
f) Desenvolupar una identitat professional motivadora de futurs aprenentatges i adaptacions a l'evolució dels processos productius i al canvi social.	f) Treballar en condicions de seguretat i salut, així com prevenir els possibles riscos derivats del treball.
g) Potenciar la creativitat, la innovació i la iniciativa emprenedora.	g) Desenvolupar una identitat professional motivadora de futurs aprenentatges i adaptacions a l'evolució dels processos productius i al canvi social.
h) Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació, així com les llengües estrangeres necessàries en la seva activitat professional.	h) Afermar l'esperit emprenedor per a l'exercici d'activitats i iniciatives empresarials.
i) Comunicar-se de forma efectiva en el desenvolupament de l'activitat professional i personal.	i) Preparar l'alumnat per a la seva progressió en el sistema educatiu.
j) Gestionar la seva carrera professional, analitzant els itineraris formatius més adequats per millorar la seva ocupabilitat.	j) Conèixer i prevenir els riscos mediambientals.
2. La formació professional també ha de fomentar la igualtat efectiva d'oportunitats per a tothom, amb especial atenció a la igualtat entre homes i dones.	2. Els cicles de formació professional bàsica han de contribuir, a més, a fer que l'alumnat adquireixi o completi les competències de l'aprenentatge permanent.
3. Aquests ensenyaments han de prestar una atenció adequada, en condicions d'accessibilitat universal i amb els recursos de suport necessaris, en cada cas, a les persones amb discapacitat.	3. Els cicles formatius de grau mitjà han de contribuir, a més, a ampliar les competències de l'ensenyament bàsic adaptant-les a un camp o sector professional que permeti a l'alumnat l'aprenentatge al llarg de la vida, a progressar en el sistema educatiu, i a incorporar-se a la vida activa amb responsabilitat i autonomia.
4. Així mateix, la formació professional ha de possibilitar l'aprenentatge al llarg de la vida, i afavorir la incorporació de les persones a les diferents ofertes formatives i la conciliació de l'aprenentatge amb altres responsabilitats i activitats.	

El Centre Europeu per al Desenvolupament de la Formació Professional (CEDEFOP) diu, entre altres coses, sobre els resultats de l'aprenentatge:⁴

El currículum no és una simple llista de matèries que s'han d'impartir. El currículum aporta una orientació a l'ensenyament i l'aprenentatge i és fonamental per garantir la qualitat. És un factor essencial per millorar el capital humà i motivar les persones perquè prossegueixin la seva educació i formació promovent l'aprenentatge permanent.

L'exigència de modernitzar l'educació i formació —i respondre així a les diferents necessitats dels alumnes i del mercat laboral— porta a transformar els currículums. En la formació professional, els currículums són cada vegada més amplis i inclouen competències clau. La tendència actual és passar d'uns objectius d'aprenentatge establerts per als professors a uns resultats d'aprenentatge definits per als alumnes.

Els currículums basats en els resultats de l'aprenentatge valoren el que una persona coneix, comprèn i és capaç de fer. Així mateix, poden adaptar-se a diversos ritmes i itineraris d'aprenentatge. Aquesta nova tendència curricular resulta particularment evident en la formació professional, en l'ensenyament superior i, cada vegada més, en l'educació general.

L'aplicació dels currículums basats en els resultats de l'aprenentatge depèn de diversos factors com ara la formació adequada del professorat o entorns d'aprenentatge estimulants en els quals els alumnes compten amb una vinculació entre el centre escolar i el món laboral.

Segurament podrem articular noves propostes sobre els temes bàsics de la formació professional, el que queda clar és que sense formació del professorat, i un canvi significatiu en l'entorn de l'aprenentatge, es fa difícil pensar que alguna cosa canviarà en la formació professional; si algú creu que l'alternativa és la formació dual, és que no ho ha pensat gaire, més aviat repeteix una consigna abans que un pensament racional fonamentat en el coneixement del sistema productiu del nostre entorn.

A continuació presentem les dades més destacades de la formació professional a les Illes Balears; com sempre, la font és la mateixa Administració educativa. Hem treballat sobre la informació del curs 2011-12, amb alguna referència necessària al curs anterior, 2010-11. Hem aprofundit en alguna relació amb el potencial humà del sistema productiu, amb la referència de l'EPA, atès que ens ha semblat molt positiu comparar-nos d'aquesta forma amb la mitjana de l'Estat pel que fa a la població activa i els resultats globals de matrícula i acreditació, per tal de fer alguna valoració sobre l'esforç que fa l'Administració autònoma.

Hem valorat la relació entre homes i dones i entre centres públics i privats, tenim informació suficient per considerar la posició de les Illes Balears amb relació a l'Estat, i podem apreciar les diferències i l'esforç de les administracions pel que fa a la formació professional del sistema educatiu. De l'altre sistema de formació, crec que tardarem a tenir-ne clars els resultats.

⁴ Nota informativa: 9060 ES.

La formació professional del sistema educatiu en xifres: curs 2011-12

Punt de partida de la formació professional de grau mitjà. Dades sobre la matrícula el curs 2011-12⁵

QUADRE I.1. NOMBRE D'ALUMNES MATRICULATS EN CICLES FORMATIUS DE GRAU MITJÀ. CURS 2011-12

	Illes Balears	Ordinari	Adults/nocturn	Espanya
Centres públics	5038	4716	322	228.702
Centres privats	1087	1087	0	73.743
Total	6.125	5.803	322	302.445

Anàlisi

1. El curs 2010-11, la matrícula total a les Illes Balears va ser de 6.142 alumnes en els cicles formatius de grau mitjà, i es distribuïa de la forma següent: els centres públics acolliren 5.082 alumnes, i els centres privats, 1.060 alumnes. El curs 2011-12 es registra una disminució del 0,03% amb relació al curs anterior, i es romp una tendència d'increment registrada els darrers deu anys.⁶ De fet, es pot assegurar que es produeix un estancament en la matrícula.
2. La relació entre alumnat de formació professional de grau mitjà i població activa⁷ de les Illes Balears, és que per cada alumne matriculat en la formació professional de grau mitjà hi ha 101,19 persones que pertanyen a la població activa; en el conjunt de l'Estat aquesta relació és de 75,96 persones per cada alumne.
3. Pel que fa a la distribució de la matrícula entre centres públics (82,25%) i privats (17,74%), en l'històric dels darrers deu anys⁸ la relació entre privada i pública disminueix en un punt i és un 7% superior a la mitjana dels centres públics de l'Estat.
4. L'oferta d'ensenyament per a adults/nocturn es redueix amb relació al curs anterior en un 29%, la relació de la matrícula entre alumne ordinari i nocturn queda en 14,6 alumnes ordinaris per 1 d'adult/nocturn. El curs anterior la relació era de 9,8 alumnes ordinaris per cada un d'adult/nocturn.
5. Els centres privats no presenten alumnat matriculat als cicles de grau mitjà a l'apartat adults/nocturn.

⁵ Font: Ministeri d'Educació i Cultura. Serveis al ciutadà. Estadístiques d'educació.

⁶ Vegeu l'Anuari de l'educació de 2013.

⁷ Entre les magnituds estudiades a l'EPA, la població de 16 anys i més, els actius i els ocupats, són un bon referent per mostrar l'equilibri entre l'esforç de la comunitat i la mitjana de l'Estat. La informació utilitzada correspon al segon trimestre de 2014.

	Població de 16 anys i més	Actius	Ocupats	Aturats	Taxa d'activitat	Taxa d'atur
Espanya	38.528.100	22.975.900	17.353.000	5.622.900	59,63%	24,47%
Illes Balears	928.200	619.800	501.800	118.000	66,77%	19,04%

⁸ Vegeu l'Anuari de l'educació 2013.

QUADRE 1.2. ALUMNES MATRICULATS EN CICLES FORMATIUS DE GRAU MITJA EN RÈGIM ORDINARI PER CURS, TITULARITAT I SEXE

Tots els centres			
	Tots els cursos	Primer curs	Segon curs
Ambdós sexes	5.803	3.726	2.077
Homes	3.014	1.975	1.039
Dones	2.789	1.751	1.038
Centres públics			
Ambdós sexes	4.716	3.069	1.647
Homes	2.573	1.701	872
Dones	2.143	1.368	775
Centres privats			
Ambdós sexes	1.087	657	430
Homes	441	274	167
Dones	646	383	263

Anàlisi

1. La distribució per sexes en la matrícula dels cicles de grau mitjà mostra globalment que els homes superen les dones en 225 alumnes (3,87% del total), en canvi, als centres públics la diferència s'incrementa fins a 430 alumnes (9,11% del total); en l'educació privada la relació s'inverteix, i les dones superen els homes en 205 alumnes (18,85% del total). Aquestes diferències són atribuïbles a l'oferta d'especialitats del sector privat.
2. En el primer curs de la formació professional de grau mitjà s'hi agrupen el 64,20% dels alumnes matriculats, en el segon curs, el 35,80%. La pèrdua d'alumnes entre primer i segon és de 1.733 (el 44,26% si els relacionem amb el primer curs de l'any anterior);⁹ encara que el punt de partida és diferent, l'estacament de la matrícula permet valorar com a important la pèrdua d'alumnes en la transició de primer a segon.
3. Les diferències entre els centres públics i privats pel que fa a la matrícula entre primer i segon mostren algunes divergències significatives. Els centres de titularitat pública a primer tenen matriculats el 65,07% dels alumnes, i a segon, el 34,92%, mentre que els centres privats a primer tenen el 60,44% dels alumnes, i a segon, el 39,55%.
4. Globalment, per sexes, a primer curs els homes representen el 53%, i les dones el 47%. En el segon curs hi ha una pèrdua de 1.028 homes (49,7% dels matriculats a primer el curs anterior) i de 705 dones (40,44% dels matriculats el curs anterior).

⁹ El curs 2010-11 els alumnes matriculats el primer curs eren 3.810.

Formació professional de grau superior. Dades sobre la matrícula el curs 2011-12.**QUADRE I.3. ALUMNES MATRICULATS EN CICLES FORMATIUS DE GRAU SUPERIOR. CURS 2011-2012**

	Illes Balears	Ordinari	Adults/nocturn	Espanya
Centres públics	3.217	2.897	320	274.259
Centres privats	418	400	18	6.236
Total	3.635	3.297	338	280.495

Anàlisi

1. El curs 2010-11, la matrícula total a les Illes Balears va ser de 3.574 alumnes als cicles formatius de grau superior, i es distribuïa de la forma següent: els centres públics acollien 3.229 alumnes i els centres privats 345 alumnes. El curs 2011-12 es registra un increment de l'1,7% amb relació al curs anterior.
2. La relació entre l'alumnat de formació professional de grau superior i la població activa de les Illes Balears és que per cada alumne matriculat en la formació professional de grau superior hi ha 170,5 persones que pertanyen a la població activa, en el conjunt de l'Estat aquesta relació és de 81 persones per cada alumne.
3. Pel que fa a la distribució de la matrícula entre centres públics (90,3%) i privats (9,97%), en l'històric dels darrers deu anys la relació entre privada i pública es manté i és un 3,3% superior a la mitjana dels centres privats de l'Estat.
4. L'oferta d'ensenyament per a adults/nocturn es redueix amb relació al curs anterior en un 2,7%, la relació de la matrícula entre alumnes ordinaris i nocturns queda en 9,75 alumnes ordinaris per cada un d'adult/nocturn; el curs anterior la relació era de 9,3 alumnes ordinaris per cada un d'adult/nocturn.
5. Els centres privats presenten 4,3% d'alumnat matriculat en ensenyament per a adults/nocturn en els cicles de grau superior, els centres públics, un 9,94%.

QUADRE I.4. ALUMNES MATRICULATS EN CICLES FORMATIUS DE GRAU SUPERIOR, RÈGIM ORDINARI, PER TITULARITAT I SEXE

Tots els centres			
	Tots els cursos	Primer curs	Segon curs
Ambdós sexes	3.297	1.768	1.529
Homes	1.611	870	741
Dones	1.686	898	788

Centres públics			
Ambdós sexes	2.897	1.553	1.344
Homes	1.463	784	679
Dones	1.434	769	665
Centres privats			
Ambdós sexes	400	215	185
Homes	148	86	62
Dones	252	129	123

Anàlisi:

1. La distribució per sexes en la matrícula dels cicles de grau superior mostra globalment que les dones superen els homes en 75 alumnes (2,24% del total), en canvi, als centres públics la diferència és a favor dels homes, amb 29 alumnes (1% del total); en l'educació privada la relació s'inverteix, i les dones superen els homes en 104 alumnes (26% del total). Aquestes diferències són atribuïbles a l'oferta d'especialitats del sector privat.
2. En el primer curs de formació professional de grau superior s'agrupen el 53,6% dels alumnes matriculats, en el segon curs, el 46,4%. La pèrdua d'alumnes entre primer i segon és de 282 (el 15,57% si ho relacionem amb el primer curs del l'any anterior).
3. Els centres públics i privats, pel que fa a la matrícula entre primer i segon, no mostren diferències. Els centres de titularitat pública a primer tenen matriculats el 53,6% dels alumnes, i a segon, el 46,4%, mentre que els centres privats a primer tenen el 53,7% dels alumnes, i a segon el 46,3%.
4. En el global per sexes, a primer curs els homes representen el 49,2%, i les dones, el 50,8%. En el segon curs hi ha una pèrdua de 225 homes (23,29% dels matriculats a primer el curs anterior) i de 57 dones (6,74% de les matriculades el curs anterior).
5. Sobre el global de l'alumnat matriculat, els alumnes de formació professional de grau superior representen a les Illes Balears un 37,24%, a tot l'Estat, els alumnes d'aquest nivell representen el 48,11%.

QUADRE I.5. ALUMNAT DE TOTA LA FORMACIÓ PROFESSIONAL DEL SISTEMA EDUCATIU (PRESENCIAL). MATRÍCULA DE FORMACIÓ PROFESSIONAL (CURS 2011-12)

	Illes Balears			Espanya
	Total	Ordinari	Adults/nocturn	
Alumnat matriculat en cicles formatius de grau mitjà				
Centres públics	5.038	4.716	322	228.702
Centres privats	1.087	1.087	0	73.743
Total	6.125	5.803	322	302.445

Alumnat matriculat en cicles formatius de grau superior				
Centres públics	3.217	2.897	320	274.259
Centres privats	418	400	18	6.236
Total	3.635	3.297	338	280.495
Matrícula de l'alumnat de grau mitjà i superior				
Centres públics	8.255	7.703	642	502.961
Centres privats	1.505	1.487	18	79.979
Total	9.760	9.190	660	582.940

Anàlisi

1. El curs 2010-11 es matricularen 8.311 alumnes als centres públics i 1.405 als privats, en total, 9.716 alumnes, entre la formació professional de grau mitjà i la de grau superior. El curs 2011-12 es matricularen 9.760 alumnes en total, dels quals 8.255 estaven matriculats en centres públics i 1.505 en centres privats. Hi ha un creixement en el total de 44 alumnes (0,45% més que el curs anterior), els centres públics perden 56 alumnes (dos grups classe) i els privats guanyen 100 alumnes (4 grups classe), amb relació a les xifres del curs anterior.
2. La mitjana de distribució de l'alumnat entre centres públics i privats de l'Estat és de 86,28% i 13,71%, a les illes Balears és del 84,6% de l'alumnat als centres públics i el 15,4% als privats. Amb relació al curs anterior, els centres públics perden un punt i els centres privats el guanyen.
3. En relació amb la població activa de l'Estat, per cada alumne de formació professional hi ha 39,41 persones actives, en relació amb la població activa de les Illes Balears, hi ha un alumne per cada 75,08 persones actives.

Ingrés al sistema

L'ingrés al sistema es realitza per diverses vies, encara que globalment, tal com es mostra als quadres a continuació, tot es resumeix en dues formes d'entrada: accés directe, per la porta gran, i accés per prova, per la porta petita.

QUADRE 2.1. DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL D'ALUMNAT DE NOU INGRÉS ALS CICLES DE GRAU MITJÀ¹⁰

	Tots els centres	Centres públics	Centres privats	Estat, mitjana
Accés directe	91,2	89,5	98,5	83,1
Accés per prova	8,8	10,5	1,5	16,9

¹⁰ Aquesta informació de l'accés al sistema està elaborada d'acord amb la normativa LOE.

QUADRE 2.2. DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL D'ALUMNAT DE NOU INGRÉS ALS CICLES DE GRAU SUPERIOR

	Tots els centres	Centres públics	Centres privats	Estat, mitjana
Accés directe	73,6	72,7	80,1	73
Accés per prova	26,4	27,3	19,9	27

Anàlisi:

1. Sembla difícil aconseguir una plaça per la via de l'accés per prova, ho és més en el grau mitjà, on l'entrada queda limitada a 539 places de 6.125. Els centres privats ho posen una mica més difícil: de 1.087 admesos, 16 ho van ser per prova.
2. El grau superior és més assequible per als candidats que han superat la prova, pel nombre de places: 959 de 3.635.
3. Amb relació a la mitjana de l'Estat, el grau mitjà a les Illes Balears està per davall de l'Estat; de fet, aplicant la mitjana de l'Estat, el nombre d'alumnes estaria entorn dels 1.080. En el grau superior la mitjana de les Illes Balears està equilibrada amb la mitjana de l'Estat.

Alumnes que es titulen

Seguint l'ordenació del sistema, els alumnes que obtingueren l'acreditació el curs 2011-12 es matricularen en la situació més òptima el curs anterior. En la trajectòria elaborada a l'anuari de 2013 es demostra que d'aquesta forma es pot valorar el nivell d'èxit del sistema, l'acreditació final en forma de títol implica que l'alumne ha finalitzat els ensenyaments amb èxit, amb independència dels temps que ha tardat.

Grau mitjà

QUADRE 3.1. ALUMNES QUE ACABEN ELS CICLES FORMATIUS DE GRAU MITJÀ (PRESENCIAL). CURS 2011-12. UNITATS: NOMBRE D'ALUMNES

Tots els centres			Centres públics			Centres privats		
Ambdós sexes	Homes	Dones	Ambdós sexes	Homes	Dones	Ambdós sexes	Homes	Dones
1.751	831	920	1.372	695	677	379	136	243

QUADRE 3.2. ALUMNES MATRICULATS EN CICLES FORMATIUS DE GRAU MITJÀ EL CURS 2010-11. PRIMER CURS (PRESENCIAL)

Tots els centres			Centres públics			Centres privats		
Ambdós sexes	Homes	Dones	Ambdós sexes	Homes	Dones	Ambdós sexes	Homes	Dones
3.810	2067	1743	3.104	1.766	1.338	706	301	405

Anàlisi

1. El curs 2010-11 hi havia matriculats a primer de grau mitjà 3.810 alumnes. El curs següent 1.751 alumnes varen obtenir el títol de tècnic en l'especialitat corresponent. Això implica que el 46% dels alumnes varen acabar el cicle amb èxit.
2. El nombre de titulats és inferior al de l'any anterior en 28 persones; aquesta circumstància tan sols va passar el curs 2006-2007, en què també es donà un retrocés amb relació a l'any anterior.¹¹
3. Els homes matriculats el curs 2011-12 al primer curs acabaren el cicle amb èxit en un 40,2% de casos, les dones en les mateixes circumstàncies, en un 52,78%. Les dones tenen més èxit que els homes. No es pot comparar amb l'històric de l'anuari de 2013, ja que hi ha un error en el quadre 3.1.
4. Els centres públics varen aconseguir en la relació entre matriculats el primer curs i titulats un nivell d'èxit del 44,28%; en el cas dels centres públics, el nivell d'èxit és del 53,68%

QUADRE 3.3. ALUMNES QUE ACABEN ELS CICLES FORMATIUS DE GRAU MITJÀ (A DISTÀNCIA). UNITATS: NOMBRE D'ALUMNES

Tots els centres			Centres públics			Centres privats		
Ambdós sexes	Homes	Dones	Ambdós sexes	Homes	Dones	Ambdós sexes	Homes	Dones
15	13	2	15	13	2	0	0	0

Grau superior

QUADRE 3.4. ALUMNES QUE ACABEN ELS CICLES FORMATIUS DE GRAU SUPERIOR (PRESENCIAL). UNITATS: NOMBRE D'ALUMNES

Tots els centres			Centres públics			Centres privats		
Ambdós sexes	Homes	Dones	Ambdós sexes	Homes	Dones	Ambdós sexes	Homes	Dones
1.203	551	652	1.039	499	540	164	52	112

QUADRE 3.5. ALUMNES MATRICULATS EN CICLES FORMATIUS DE GRAU SUPERIOR EL CURS 2010-11. PRIMER CURS (PRESENCIAL)

Tots els centres			Centres públics			Centres privats		
Ambdós sexes	Homes	Dones	Ambdós sexes	Homes	Dones	Ambdós sexes	Homes	Dones
1.811	966	845	1.591	878	713	220	88	132

¹¹ Vegeu el quadre 2.1 de l'Anuari de 2013.

QUADRE 3.6. ALUMNES QUE ACABEN ELS CICLES FORMATIUS DE GRAU SUPERIOR (A DISTÀNCIA). UNITATS: NOMBRE D'ALUMNES

Tots els centres			Centres públics			Centres privats		
Ambdós sexes	Homes	Dones	Ambdós sexes	Homes	Dones	Ambdós sexes	Homes	Dones
38	1	37	38	1	37	0	0	0

Anàlisi

1. El curs 2010-11 el grau superior tenia matriculats a primer 1.811 alumnes. El curs següent, 1.203 alumnes varen obtenir el títol de tècnic en l'especialitat corresponent. Això implica que el 66,4% dels alumnes varen acabar el cicle amb èxit.
2. El nombre de titulats és inferior a l'any anterior en 80 persones, aquesta circumstància tan sols va passar el curs 2006-2007, en què també es dona un retrocés amb relació a l'any anterior.
3. Els homes matriculats el curs 2010-11 en el primer curs acabaren el cicle amb èxit en un 57%, les dones en les mateixes circumstàncies, en un 77%. Les dones tenen més èxit que els homes.
4. Els centres públics varen aconseguir en la relació entre matriculats el primer curs i titulats l'any següent un nivell d'èxit del 65,30%, en el cas dels centres privats, el nivell d'èxit és del 74,15%.

CONCLUSIONS FINALS

Sobre la formació professional de grau mitjà:

1. Una primera conseqüència de l'anàlisi de les dades de matrícula és que en temps de crisi hi ha un estancament de la matrícula de la formació professional de grau mitjà. Si hi afegim la reducció de professorat i l'increment de ràtios, aquesta no sembla la millor manera d'abordar la situació actual.
2. L'aposta per la formació professional de grau mitjà no sembla gaire sòlida a la nostra comunitat, tenim un alumne de formació professional de grau mitjà per cada 101 persones que pertanyen a la població activa, 25 persones més que la mitjana de l'Estat, i l'oferta d'ensenyament nocturn / per a adults es redueix dràsticament. No pareix que els ciutadans de les Illes tinguin les mateixes oportunitats que la resta de l'Estat, i a la vegada no sembla que les respostes a la crisi siguin presents pel que fa a la formació i qualificació de les persones adultes. La relació entre alumnes d'ensenyament nocturn i diürn s'ha reduït un 33%.
3. En general la formació professional de grau mitjà té una forta pèrdua d'alumnes entre el primer i el segon curs. Els centres de gestió privada tenen un millor equilibri entre primer i segon que els centres públics. Les dones abandonen menys que els homes, amb 10 punts de diferència. Les dones són majoria als centres privats, i els homes, als centres públics. Aquesta circumstància segurament influeix en els millors resultats dels centres privats.

4. Les xifres d'accés per la porta de la prova la formació professional de grau mitjà estan per davall de les de l'Estat; de fet, pràcticament el 50%. Als centres privats encara és més difícil accedir-hi mitjançant la prova. Aquesta és l'entrada de les persones grans i dels joves amb fracàs escolar. Desconeixem la quantitat de persones que, havent superat la prova, no obtingueren una plaça, així i tot, sembla un punt feble més del sistema que mereix alguna acció de l'Administració.
5. El nivell d'èxit de la formació professional de grau mitjà és molt baix, tan sols 4,6 alumnes de cada deu acaben el cicle i es graduen com a tècnics. De fet, hi ha menys titulats que el curs anterior. Les dones milloren en 10 punts l'èxit dels homes, i entre els centres públics i privats, els segons obtenen una taxa de titulats major a conseqüència de la major matrícula de dones.

Sobre la formació professional de grau superior:

1. La formació professional de grau superior mostra un lleuger increment de matrícula. La relació de l'alumnat de grau superior amb la població activa de les Illes Balears és d'un alumne per cada 170 persones que pertanyen a la població activa; la mitjana de l'Estat és de 81 persones per cada alumne de formació professional de grau superior. La discrepància en aquesta comparança resulta inqualificable; és complicat pensar que tindrem una força de treball formada per competir en el marc interior amb aquestes diferències, i a l'exterior, ho veiem impossible. Una vegada més contradïem els que creuen que d'aquesta manera podem superar la situació actual: d'aquesta manera no podem complir amb la taxa de reposició.
2. La diferència entre homes i dones matriculats és petita en el global del sistema, encara que, quan comparem la matrícula dels centres privats i els públics, la diferència és major en la privada, del 26% a favor de les dones. Això té una explicació senzilla, l'oferta de la privada té major nombre d'especialitats preferides per les dones.
3. Hi ha un cert equilibri de la matrícula en la formació professional de grau superior entre el primer i el segon curs, la diferència és de 7 punts percentuals. La pèrdua d'alumnes en relació amb els matriculats a primer el curs anterior és tan sols del 15%.
4. En els cicles de grau superior la taxa d'èxit és de 6,6 alumnes de cada 10 matriculats el curs anterior. El nombre de titulats es redueix amb relació a l'any anterior, 80 persones menys no és una xifra petita, resulta una pèrdua considerable del potencial d'incorporació al món del treball.
5. Les diferències pel que fa a l'èxit, quasi de 10 punts percentuals entre els centres públics i els privats, sempre estan vinculades al major èxit de les dones. Les dones superen els homes en quasi 20 punts percentuals.

Sobre tota la formació professional del sistema educatiu:

No hi ha creixement real de la matrícula de la formació professional. De fet, hi ha decreixement en la pública i un lleuger augment en la privada. La pública perd dos grups classe i la privada en guanya quatre. Relacionant tota la matrícula amb la població activa, les Illes dupliquen la relació

mitjana de l'Estat. No es pot considerar que l'esforç de l'Administració autonòmica per la formació professional del sistema educatiu sigui destacable, més aviat el contrari.

L'accés al sistema mereix una bona reflexió: no pot ser que els ciutadans de les Illes Balears tinguin més dificultats que els de la resta del país per accedir a la formació de grau mitjà; hi ha alternatives que es poden posar en marxa, especialment en orientació, i amb l'oferta d'itineraris combinant valoració de l'experiència, formació per l'ocupació i formació professional del sistema educatiu.

La manca d'èxit, especialment en el grau mitjà, empitjora la situació del sistema en general, la pèrdua i feblesa de la primera capa de qualificació dificulta en gran manera el desenvolupament del sistema, a la vegada que disminueix el potencial de les competències relacionades amb les accions més directes del procés de treball. Sembla que falta un equilibri entre les competències superiors (organitzar, gestionar, planificar...) i les d'execució (construir, manejar, reparar...). S'entén que ens referim a les persones que tenen aquestes competències.

El grau superior mostra una taxa d'èxit millor que el grau mitjà; així i tot, és preocupant el fracàs dels homes i estimulants l'èxit de les dones, que, sense arribar a una situació bona, podem establir que van per bon camí. En tot cas, també és preocupant la pèrdua de titulats amb relació al curs anterior.

Cada vegada més es demostra que l'estructura de la qualificació en aquesta comunitat està absolutament desordenada, i és contrària als models de desenvolupament del nostre entorn. Resulta increïble que els gestors del treball de l'Administració, els empresaris, les organitzacions sindicals i els moviments socials no vegin que anem cap a un país a la deriva. Els recursos humans estan oblidats en les polítiques actives, i els més grans que han perdut la feina i els joves que no en troben no tenen cap tipus de sortida.

Una ullada al que passa a Andalusia i Madrid ens hauria de posar en guàrdia no tant pels diners, sinó per com han de ser i s'han de fer les coses. La falta d'objectius comuns entre els agents socials i el desaparegut referent de l'Administració de treball són un mal auguri. Ara toca allò que ja vàrem dir i repetir moltes vegades, això ja ho sabíem, hem deixat passar el temps i no hem fet res, hi ha responsables que no ens escoltaren mai. Crec que per no seguir amb l'error històric el canvi de la formació professional és urgent: un sol cap, una xarxa única, una inversió responsable, i una política coherent amb les necessitats de les persones i de l'economia, són un punt de partida inexcusable.